

Sygn. akt V ACa 1329/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Przemysław Kurzawa

Sędziowie: SA Robert Obrębski (spr.)

SO (del.) Ewa Kiper

Protokolant: Małgorzata Szmit

po rozpoznaniu w dniu 18 maja 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

przeciwko Samodzielnemu Publicznemu (...) Szpitalowi (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 8 marca 2017 r., sygn. akt IV C 1368/16

I. oddala apelację;

II. zasądza od (...) Szpitala (...) z siedzibą w W. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 8100 (osiem tysięcy sto) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Robert Obrębski SSA Przemysław Kurzawa SO (del.) Ewa Kiper

Sygn. akt VA Ca 1329/17

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym dnia 10 maja 2016 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą W. wniosła o zasądzenie na swoją rzecz od (...) Szpitala (...) w W. w kwoty 1291615,58 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wytoczenia powództwa do daty zapłaty i kosztami procesu tyłem ceny za towar nabyty od powodowej spółki przez stronę pozwana. Pismem z dnia 20 maja 2016 r. cofnęła pozwem w zakresie kwoty 36120,29 zł. Postępowanie w tej części zostało przez Sąd Okręgowy umorzone postanowieniem z 18 czerwca 2016 r.

Nakazem zapłaty z 31 sierpnia 2016 r. Sąd Okręgowy uwzględnił żądanie pozwu w pozostałej części. Sprzeciw od wydanego w tej sprawie nakazu zapłaty wniosła strona pozwana, która powołała się na okoliczność uregulowania zobowiązania przez spółkę (...) w oparciu o umowę konsorcjum zawartą ze spółką (...) z naruszeniem art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej z 15 kwietnia 2011 r. ze względu na obejście zawartego w tym przepisie

zakazu zawierania czynności prowadzących do zmiany wierzyciela zakładu opieki zdrowotnej bez zgody podmiotu tworzącego. W ocenie pozwanej, dokonana zapłata była przyczyną wygaśnięcia zobowiązania pozwanego szpitala wobec dostawcy. Nie doszło tym samym do opóźnienia w zapłacie należności, od której naliczone zostały odsetki objęte pozwem.

W odpowiedzi na zarzuty powódka zaprzeczała twierdzeniu, aby spółka (...) spłaciła zobowiązanie pozwanej wobec powódki oraz by wstąpiła w prawa zaspokojonego wierzyciela. Podnosiła, że pomiędzy spółkami doszło do zawarcia umowy konsorcjum, jednak bez przeniesienia wierzytelności wobec pozwanej na konsorcjanta, który został umocowany do dochodzenia spornej wierzytelności oraz do zaliczenia na poczet swojej należności uzyskanej kwoty. Nie spłacał jednak zobowiązania pozwanej wobec strony powodowej, lecz wykonywał powołaną umowę przez uregulowanie swojego zobowiązania wobec dostawcy, które wynikało z jej treści. W przekonaniu powódek, jej zawarcie nie obchodziło zakazu z art. 54 ust. 5 powołanej ustawy. Nie doprowadziło bowiem do wstąpienia spółki (...) w prawa dostawcy jako wierzyciela w stosunku do pozwanej, której dług nie został w ten sposób uregulowany. Mógł być więc skutecznie dochodzony w tej sprawie w części dotyczącej odsetek o zapłaconej należności głównej.

Wyrokiem z 5 października 2016 r. Sąd Okręgowy zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 255485,29 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych w wysokości odsetek za zwłokę określonej na podstawie art. 56 § 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja Podatkowa od 5 maja 2016 r. do dnia zapłaty. Sąd Okręgowy obciążył również stronę pozwaną kosztami procesu. Ich rozliczenie pozostawił referendarzowi sądowemu. W zakresie, w jakim pozwany został zwolniony od kosztów, Sąd Okręgowy nieuiszczone koszty sądowej przejął ponadto na rachunek Skarbu Państwa.

Na podstawie dowodów z dokumentów złożonych przez strony, Sąd Okręgowy ustalił, że między powódką a (...) S.A. 29 sierpnia 2013 r. doszło do zawarcia konsorcjum, w ramach którego dostawy na rzecz pozwanej miała realizować spółka (...). Spółka (...) miała monitorować zadłużenie oraz windykować niezaspokojoną należność. Ustalono również zostało, że w wyniku przetargu pomiędzy pozwaną a konsorcjum, w którym jako lider wykonujący umowę we własnym imieniu działała spółka (...), doszło do zawarcia umowy dostawy produktów medycznych, która była realizowana przez powódkę także poprzez dostawę produktów, za które pozwana nie zapłaciła należności głównej, wynikającej z faktur powołanych w pozwie. Sąd Okręgowy ustalił, że należność główna nie została przez pozwaną uregulowana.

Oceniając znaczenie prawne podanych ustaleń, Sąd Okręgowy uznał całe żądanie za uzasadnione. Zostało podane, że umowa konsorcjum zawarta między wskazanymi spółkami obchodziła zakaz zawarty w ust. 5 art. 54 powołanej ustawy, po zmianie treści tego przepisu wprowadzonej od 22 grudnia 2010 r. Prowadziła bowiem do faktycznej zmiany wierzyciela pozwanego szpitala bez zgody podmiotu tworzącego. Dotknięta była sankcją bezskuteczności względnej związanej z koniecznością uzyskania zgody wymaganej powołanym przepisem. Z drugiej zaś strony, Sąd Okręgowy uznał, że zapłata dokonana przez spółkę (...) S.A. nie doprowadziła do zaspokojenia wierzytelności powódki wobec pozwanej, która miała świadomość niezgodności umowy konsorcjum z prawem. W ocenie Sądu Okręgowego, podpisując umowę i przyjmując dostarczony przez powódkę towar, pozwana nadużywała prawa podmiotowego w sposób dający podstawę do uwzględnienia powództwa i obciążenia pozwanej całością kosztów procesu poniesionych przez powódkę, zgodnie z art. 98 § 1 i 3 i art. 108 k.p.c..

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniosła pozwana. Zaskarżając ten wyrok w całości, zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 227, 233 i art. 328 § 2 k.p.c. przez niezasadne uznanie, że (...) S.A. nie spełniła świadczenie obciążające pozwaną wobec dostawcy, sprzeczne art. 359 § 2 k.c. przyjęcie, że zobowiązanie pozwanej nie wygasło oraz że A. mogła obciążyć pozwaną odsetkami, jak też art. 58 k.c. w zw. z 54 ust. 5 i art. 53 ust. 6 powołanej ustawy poprzez pominięcie znaczenia nieważności umowy konsorcjum dla powstania należności głównej. Na podstawie tych zarzutów, skarżąca wnosiła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz obciążenie powódki kosztami procesu poniesionymi przez skarżącą przed sądami obu instancji.

W odpowiedzi na apelację powódka wnosiła o jej oddalenie i obciążenie skarżącej kosztami postępowania za drugą instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu. Ustalenia Sądu Okręgowego były trafne. Oparte zostały o dokumenty i w zasadzie nie były kwestionowane przez stronę pozwaną w apelacji, w której bezprzedmiotowe były zarzuty dotyczące tak naruszenia przepisów prawa procesowego dotyczących przeprowadzenia oceny dowodów, jak też art. 54 ust. 5 i art. 53 ust. 6 powołanej ustawy o działalności leczniczej w zw. z art. 58 ust. 1 i 3 k.c. Sąd Okręgowy przyjął bowiem w treści uzasadnienia sporządzonego z zachowaniem wymagań określonych art. 328 § 2 k.c., że w części dotyczącej umocowania spółki (...) do dochodzenia spornej należności, umowy konsorcjum zawarte przez obie powódki obchodziły zakaz zawarty w art. 54 ust. 5 powołanej ustawy. Były więc dotknięte nieważności. Uwzględniając powództwo, Sąd Okręgowy dostrzegł zasadniczą sprzeczność w stanowisku skarżącej pomiędzy zarzutem dotyczącym nieważności umowy konsorcjum zawartej pomiędzy powódkami z powodu jej niezgodności z ust. 5 art. 54 ustawy o działalności leczniczej a ustaleniem, jakoby jej wykonywanie przez (...) S.A. doprowadziło od wykonania zobowiązania strony pozwanej wobec dostawcy. Zbędne było przy tym odwoływanie się przez Sąd Okręgowy do instytucji nadużycia prawa podmiotowego ze strony pozwanej. Odmienne stanowisko skarżącej nie zasługiwało na uwzględnienie.

Nie wdając się w szczegółową analizę umowy konsorcjum, nie jest ona bowiem konieczna dla oceny zasadności powództwa i apelacji, przyznać należy, że z jej treści nie wynika, aby wskutek jej podpisania, (...) S.A. nabyła na swoją rzecz wierzytelność przysługującą powódce wobec pozwanej z tytułu umowy sprzedaży w zakresie dostaw, których dotyczyły faktury powołane w pozwie. Na podstawie tej umowy (...) S.A. zobowiązała się wyłącznie do sfinansowania tej wierzytelności, jednak bez jej nabycia, w celu zapewnienia dostawcy płynności finansowej związanej z realizacją dostaw na rzecz strony pozwanej.

Nie sposób więc było uznać, że wypełnienie własnego zobowiązania, znajdującego podstawę w umowie konsorcjum, polegało za spłaceniu długu obciążającego pozwaną. Konstrukcja zastosowana w treści umowy konsorcjum, sprzeciwiała się w każdym razie przyjęciu, że wykonanie tej umowy przez (...) S.A. polegało na zapłaceniu długu obciążającego pozwaną wobec powódki. Nie było więc podstawowej przesłanki do zastosowania w tej sprawie normy art. 356 § 2 k.c. Koniecznym warunkiem poprawnego odwołania się w tej sprawie do tego przepisu było dokonanie zapłaty przez osobę trzecią za dłużnika, nawet bez jego wiedzy. Z przepisu tego wynika wyłącznie obowiązek przyjęcia przez wierzyciela świadczenia spełnianego przez osobę trzecią, zawsze za dłużnika. Założeniem odwołania się do zawartej w nim normy jest jednak konieczność wykazania, że podmiot spełniający świadczenie spłaca dług cudzy, nie zaś własne zobowiązanie wobec wierzyciela. Warunek ten nie został spełniony na tle okoliczności tej sprawy. Poprawnie Sąd Okręgowy przyjął w efekcie, że wykonanie przez spółkę (...) umowy konsorcjum nie wywołało jednak skutku polegającego na wygaśnięciu zobowiązania pozwanej wobec spółki (...) w zakresie dotyczącym należności głównej wynikającej z faktur powołanych w pozwie, niezależnie zresztą od oceny skuteczności umowy konsorcjum co do przeniesienia tej wierzytelności. Jeśli nie była ona sprzeczna z art. 54 ust. 5 powołanej ustawy o działalności leczniczej, właśnie dlatego, że nie prowadziła wprost do zmiany wierzyciela, wykonanie jej postanowień przez (...) S.A. nie polegało za zapłacie długu obciążającego pozwaną, lecz własnego zobowiązania związanego z zapewnieniem płynności finansowej powódki jako dostawcy, przy uwzględnieniu zwłaszcza okoliczności niewywiązywania się przez pozwaną z obowiązku zapłaty ceny za zamówione produkty medyczne.

Przy przyjęciu natomiast, że pomimo braku przeniesienia wierzytelności, skutek wykonania powołanej umowy konsorcjum był w istocie równoznaczny ze zmianą wierzyciela, jak to przyjął Sąd Okręgowy, dokonując celowościowej wykładni ust. 5 art. 54 powołanej ustawy, zupełnie pozbawione konsekwencji byłoby uznanie, za stroną pozwaną, że doszło do spłaty długu obciążającego pozwaną, czyli wstąpienia (...) S.A. w prawa zaspokojonego wierzyciela, stosownie do art. 518 § 1 pkt 1 k.c. Na przeszkodzie przyjęciu takiej tezy stałaby bowiem bezskuteczność umowy konsorcjum w podanym zakresie. Odpadłaby więc podstawowa przesłanka zastosowania tego przepisu na tle okoliczności tej sprawy. Gdyby bowiem wskazana umowa była istotnie bezskuteczna, nie można byłoby uznać, że podstawę zapłaty dokonanej przez (...) S.A. mogła stanowić „odpowiedzialność osobista” tej spółki, wynikająca z powołanej umowy. Uznając bezskuteczność jej postanowień w oparciu o ust. 5 art. 54 powołanej ustawy, trafnie Sąd Okręgowy przyjął, że (...) S.A. nie wstąpiła w prawa zaspokojonego w ten sposób dostawcy. Jeśli bowiem umowa

konsorcjum byłaby bezskuteczna, zapłata nie miałaby podstawy wymaganej powołanym przepisem. Świadczenie, które mogłoby zostać spełnione, nie byłoby prawnie skutecznie. Podlegałoby zwrotowi w ramach rozliczenia pomiędzy powołanymi spółkami, znajdującego podstawę w stosunku bezpodstawnego wzbogacenia spółki (...) wobec N.. Dokonana bezpodstawnie zapłata nie mogłaby doprowadzić do wygaśnięcia zobowiązania pozwanej wobec dostawcy. Apelacja nie zasługiwała więc na uwzględnienie.

Oddalenie apelacji uzasadniało również obciążenie pozwanej kosztami postępowania apelacyjnego w kwocie 810 zł, na które złożyła minimalna stawka za udział zawodowego pełnomocnika w postępowaniu apelacyjnym, stosownie do art. 98 § w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, stosownie do podanej w apelacji wartości przedmiotu zaskarżenia i daty jej wniesienia.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów oraz art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

Robert Obrębski Przemysław Kurzawa Ewa Kiper